

www.e-rara.ch

Prima pars

Prologus cum omnes divinos libros legimus

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [\[Link\]](#)

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [\[Link\]](#)

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [\[Link\]](#)

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [\[Link\]](#)

Expositio Epistole sancti Hieronymi

a Versu hec contra inuidos. scilicet diximus quibus per omnia tria senti mus: q̄ meā translationem volūt rep henderet: q̄ immediate sumpta est ab hebraica veritate tanq̄ a puro fonte. **b** Hunc te deprecor. Hec est ultima pars principalis istius prefationis in qua facit tria. Primo enim orationū suffragia imploret. cum dicit: Hunc te deprecor. Desideri charissime vt me ora tionibus iuues. Secundo assignat ra tionem: cur orare debeat. cum dicit: Quia me tantum opus subire fecisti: et a Genesi exordium capere. Tercio finem orationis in sinuat scz vt penta

tiora sunt exēplaria latina q̄ gre ca: greca q̄ hebraica. Verum hec contra inuidos. Nunc te deprecor. Desideri charissime vt q̄ me tan tum opus subire fecisti: et a Ge nesi exordium capere orationib⁹ iuues: quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri: in latinum eos transferre sermonem.

Finit Prefatio.

teuchum fideliter transferat. vnde di cit: Quo possim eodem spiritu q̄ scri pti sunt libri in latinum eos transfer re sermonem.

Expositio in prefatione pentateu chi fratris Hieronis de ordine postil latoris finit: ad quem in principio ope ris sua in prefatione q̄ incipit: Adit in dextra: sup quorūda prologor elu cidatione tanq̄ per eundem sufficien ter expositis postillator (vt patuit) se e exonerando remisit.

Prologus

Glosa ordinaria in Genesim

Omēs diuinos li

O mēs diuinos li bros legim⁹: in tāta multitudine verorū itelle ctuū: q̄ d pauc⁹ vbi erūf: a sanitate catho lice fidei muniūf: potissimū id diligam⁹: qd certū apparuerit eū sensisse quē legimus. Si autē b latet: id certe qd circūstātia scripturē nō impedit: a cū sana fide concordat. Si autē scripturē circūstātia tra ctari a discuti nō po test: saltez id solū: qd fides exigit sana vel p̄scribit. Aliud est enim qd potissimū scriptor senserit nō dinoscere: aliud a picta tis regula errare. Si vtrunq̄ vitet: p̄fecte se habet et fruct⁹ le gentis. Si vero vtrunq̄ vitari nō potest: etiā si volūtas scrip toris incerta sit: sane fidei p̄gruam nō inutile ē eruisse sentē tiam. **Augustinus.** In rebus obscur⁹ atq̄ a nostris oculis remotissimis si q̄ in scriptura etiā diuina legim⁹: q̄ possunt sal ua fide alijs parere sentētijs in nullā eaz nos p̄cipiti affirma tione ita p̄iciamus: vt si forte diligentius exq̄lita x̄itas eam labefactauerit: corruam⁹: nō p̄ sentētia diuinay scripturarū sed p̄ nra dimicātes: ita vt eā velim⁹ scripturay esse: q̄ nra ē: cū pot⁹ eā q̄ scripturay ē: nra ē: eē velle debeam⁹. **Rorādū** q̄ hec scriptura ita allegorice vbi terit vt allegorice sensus p̄tineat: a historice fide rerū gestay nō amittat. Dicit autē ge nesis a suo principio fm morem hebreorū: qui ex p̄ncipijs ma xime nomina libris imponunt: sicut Matthe⁹ euangelicam suam historiam libzū generationis appellat. Cū mltā vtray scriptura in sequentibus contineat: in quibus nulla generati onis mentio fiat. Introducit quippe hec historia primū ho minem futuri formā: vt pote de terra virgine conditū: p̄ quez generādi terreni erāt in vitā transitoriā: sicut euāgelium fm nouum hominem iducit de matre virgine genitum: qui filios generaret in vitā eternā. In hac ergo scriptura figure sūt fu turozū. In euāgelio vero manifestatio completorū. **Li ber iste** more hebreorū a principio genesis appellatur: q̄ in eo de celi et terre generatione agitur: licz alia mltā sequatur sicut euāgelii Matthei: liber generationis iesu xpi. Inducit enim moyses primū hominem formā futuri: de terra x̄gine conditū: qui generaret terrenos in vitā transitoriā: sic a euā gelii scdm hominem scilicet christum de matre x̄gine genitū qui generaret celestes in vitā eternā. Dic ergo figura: in euā gelio veritas. **Hieronym⁹.** In p̄ncipio c. d. c. a. t. t. Pleriq̄ au tumāt sic Tertulian⁹ a Iulian⁹ in hebreo haberi. In filio fe cit d. c. a. t. t. **XX.** vero a Symach⁹ a Theodocion. In p̄nci pio trāstulerunt. Et in hebreo dictū ē Breshith qd B̄la iter pratur in capitulo. Magis igitur fm sensum q̄ fm verbi trā stationem de christo accipi potest qui in ipsa fronte geneleos que caput omnium librorū est: et in principio Iohānis celi et terre conditor approbatur. vnde in capite libri scriptum ē de merid est in principio geneleos. In p̄ncipio. s. creauit d. c. a. t. et in p̄ncipio Iohānis: omnia per ipm facta sūt t. c. Apd hebreos quoq̄ b liber Breshith appellatur: qui voluminib⁹ ex librorū p̄ncipijs nomina imponunt. **Quattuor** sunt regule sacre scripture: id est historia q̄ res gestas loquitur.

ps. 39.

Allego.

Allegoria: in q̄ aliud ex alio itelligit. **Tropologia.** i. mo ralis locutio: in qua d morib⁹ ordinandis tractatur. **Ana goge:** id ē spiritualis intellectus: p̄ quē d summis a celestib⁹ tractatur ad supiora ducimur. His quattuor quasi q̄busdaz rotis tota diuina scriptura voluitur: vbi q̄tia: Hierusalē fm historiam ē ciuitas. **Allego.** ecclesiay significat. Scdm tropo logiam id ē moralitatē animam cuiuslibet fidelis: q̄ ad pacē eternam anhelat. Scdm anagogen celestium omnium vitay qui reuelata facie vident deum. **Diuina scriptura** aliq̄o eterna intimant: vt ē: In principio erat x̄bnum. Aliquādo facta narrantur: vt cū venerit fili⁹ hominis in. s. m. s. Aliq̄ agēda sunt p̄cipiuntur: vt diliges proximum t. s. t. l. Et ē bip tita diuina scriptura: quia alia sunt q̄ fm figuram dicuntur vt ē: Audiuit adā vocē dñi deambulantis in paradiso. Alia fm rerū gestarū fidē: vt ē: q̄ p̄p̄s exiens d̄ egypto p̄ mare pedib⁹ ambulauit. Alia sūt q̄ vtrorū dicta sūt mō: vt ē trāsie mar⁹ rubri: a miracula q̄ dñs i euāgelio fecit. **Trib⁹** modis significat b scriptura generationē scilicet ēē factā. Aut enī sola volūtate aliq̄d d̄ factū: vt In p̄ncipio creauit d̄ celū a ter rā. Aut volūtate fil⁹ a voce p̄ceptiua: vt fiat lux. Siue delibe ratiua: vt faciam⁹ hominē ad imaginē a similitudinē nostrā. Aut volūtate voce a diffinitioe: vt Crescite a multiplicamini a. r. t. a germinet terra herbā v. a. fa. se. t. c. Et ea q̄ sola volū tate a voce dicunt: nouitate facta sūt. Que vero p̄ diffinitio nez b sūt similia illis q̄ nouit facta sūt: a b sūt q̄ post septimū diē vsq̄ in finē opatur d̄: a ex illa diffinitione proueniunt.

Quidā tria p̄ncipia posuerūt: d̄ eū: exēplar: materiā: et ea icreata a sine initio. Deūq̄ nō tanq̄ creatorē materiē: sed q̄si artificē: ad exēplar de p̄iaceti materiā mōm fecisse. Alij duo p̄ncipia putauerunt: Materiā et speciē: et cum his tertium quod operatorū dicitur: Mūdūq̄ semp fuisse a futurū esse. His et hmoi errorib⁹ obuias moyses: in vno spiritu: in vno p̄ncipio tēporis: mūdū a creatorē deo factū narrat tāta ve locitate: vt effectū sensum t̄pis p̄ueniret: vt videlicet deū co gnoscens initū vniuersorū: eternū intelligere dedit et omni potentē: ex tanta celeritate opis vt necdū primū nascentis mūdi momētū trāfactū dicat: q̄si mūd⁹ creat⁹ d̄ his x̄bis: In p̄ncipio crea. d. c. a. t. t. **Strab⁹.** In p̄ncipio crea. d. c. et. t. Moyses in vno p̄ncipio t̄pis a deo creatorē mūdū factū refert: vt sensum t̄pis p̄ue niret effectū volūtāt: vt deū sciam⁹ t̄pis initū: a ipsum esse initū oīm. **Plato** enī tria initia vel p̄ncipia estimabat: deū: exēplar a materiā: a ipa mercreata sine p̄ncipio: a deū q̄si artificē nō crea torē. **Aristo.** duo materiā a speciē: a tertiu operatorū dictū. Mūdū nō sp̄ esse a fuisse. **Cōtra** hec ergo a hmoi dicit: In p̄ncipio t. c. **Aug⁹.** Sicut paulus per reuelationē didicit euāgelii: ita moyses docente sp̄sctō conditi mūdi exordiū. Moyses in hoc libro de inferiori mundo ad instructionē ho minis agit: et q̄: homo p̄ponendus erat mūdo visibili: p̄mū regnū paratum describit: postea rectore inducit: cui seruat plenitudo regni. Dicit ḡ: In p̄ncipio c. d. c. a. t. t. Celi a terre noīe: quicqd d̄ e fecit simul factū esse materialiter pōt intelli gi: sed